

Marksist hukuk teorisi var mıdır ya da Marksizmin hukuka bakışı nasıldır? Onur Karahanoğulları, *Marksizm ve Hukuk* kitabında bu temel soruyu tartışıyor. Bir yandan, Marksizmin hukuka bakışını en genel ve temel önermeleriyle aktarıp bu alandaki farklı yaklaşım ve tezleri özetlerken; bir yandan da genç hukukçuları hukuk çalışmaya, hukuk teorileri geliştirmeye çağırıyor.

Marx, kendisi de hukukçu olmasına rağmen hukuku bir toplumsal ilişki biçimi olarak bütünsel bir çalışmanın konusu yapmamış, hukuku bir bilinç biçimi olarak, aşılması gereken bir yabancılaşma alanı olarak değerlendirmişti. Karahanoğulları, Marksizmin hukukla temel "derdi"nin hukuksal bakışın yanlışlığını göstermek, eleştirmek olduğunu altını çiziyor.

Öte yandan, hukuk kuralı, hukuksal biçim, hukuksal ilişki, hukuk öznesi, hak, hukuksal işlem vb. gibi hukukun temel kavramlarını Marksist yöntemle inceleyen Karahanoğulları, konuyla ilgili yeterli sayıda çalışma bulunmadığı saptamasından yola çıkarak, Marksist hukuk yaklaşımının oluşturulmasının günümüzde gerçek bir ihtiyaç hâline geldiğini belirtiyor.

Kitap, Marksizm ve hukuk konusuyla ilgili olarak bugüne dek yazılmış en önemli çalışmaları tanıtip farklı görüşleri aktararak, aynı zamanda eleştiri ve öneriler de geliştirerek bu alandaki bir boşluğu dolduruyor.

24 TL KDV DAHİL

Yordam Kitap
@yordamkitap #yordamkitap

ONUR KARAHANOGULLARI • MARKSİZM VE HUKUK

Marksizm ve Hukuk

Diyalektik Hukuk Bilimi

Onur Karahanoğulları

Yordam Kitap

Yordam Kitap: 322 • Marksizm ve Hukuk: Diyalektik Hukuk Bilimi
Onur Karahanoğulları • ISBN 978-605-172-231-3 • Kitap Editörü: Ali Gündoğan
Düzeltilme: Mustafa Çolak • Kapak ve İç Tasarım: Savaş Çekiç
Sayfa Düzeni: Gönül Göner • Birinci Basım: Temmuz 2018
© Onur Karahanoğulları, 2017; © Yordam Kitap, 2017

Yordam Kitap Basın ve Yayın Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 10829)
Çatalçeşme Sokağı Gendaş Han No: 19 Kat: 3 34110 Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 528 19 10 • W: www.yordamkitap.com • E: info@yordamkitap.com
www.facebook.com/YordamKitap • www.twitter.com/YordamKitap
instagram.com/yordamkitap

Baskı: Yazın Basın Yayın Matbaacılık Turizm Tic. Ltd. Şti. (Sertifika No: 12028)
İ.O.S.B. Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No: 38-40-42-44
Başakşehir-İstanbul
Tel: 0212 565 01 22

MARKSİZM VE HUKUK Diyalektik Hukuk Bilimi

Onur Karahanoğulları

İÇİNDEKİLER

ÇAĞRI	7
MARKSİZM VE HUKUK	13
I. Marx'ın Düşünsel Gelişiminde Hukuk	20
II. Marx-Engels'in Hukuk Konusunda Değerlendirmeleri	30
Sonuç	59
"MARKSİZM VE HUKUK" YAZINI İNCELEMESİ	61
I. Hukuk Felsefesi Akımları Arasında "Marksizm"	66
II. "Marksizm ve Hukuk", Marksizm Dışından Bir Değerlendirme: Stoyanovitch	69
III. "Marksizm ve Hukuk", Marksizm İçinden Bir Değerlendirme: Collins	74
IV. Hukuka ve Sovyet Bloku Hukuk Anlayışına Övgü: Weyl	85
V. Hukuki Normativizmin Kurucusundan Marksizm ve Hukuk Değerlendirmesi: Kelsen	97
DİYALEKTİK HUKUK BİLİMİ NOTLARI	111
A. Hukuk Biliminin Konusu veya Hukukun Tanımı	115
B. Hukuk, Hukuk Bilimi ve Bilen Özne Arasındaki İlişki	119
C. İçerik, Biçim ve Tutarlılık	122
D. Devinim, Çelişki ve Sönümlenme	123
E. Hukuk Bütünlüğünün Kurulması	127
F. Hukukun Yasaları	131
G. Hukuksal Biçimlerin Oluşmasında ve Dönüşmesinde Nitelik-Nicelik İlişkisi	135
H. Hukukun Görünümü ve Özü	136
I. Hukukta Kavramlar	137
J. Hukukta Mantık	138
K. Hukukta Siyasal Tavır	141

EKİM DEVRİMİ'NDE HUKUKSAL KURULUŞ	143
Hukukçunun Devrimi	145
Toplumsal Devrim Düzenlemeleri	148
Sovyet Hukuk Sisteminin Oluşum Aşamaları	154
PAŞUKANİS VE SÖNÜMLENMECİ HUKUK KURAMI	163
Sönümlenmecî Ekolün Militan Kuramcısı	167
Paşukanis'in Etkisinin Kazınması	171
Tasfiye Edilen Sönümlenmecî Hukuk Anlayışının Etkisi	176
Kuramsal Tavizleri ve Ortadan Kaldırılması	184
İade-i İtibar	191
Geriye Kalan: Hukukta Marksist Yöntem	193
Sönümlenme	194
Hukuk Genel Kuramı Kavramı	199
Soyut Bilimlerde Somutun Kuruluş Yöntemleri	201
İdeoloji ve Hukuk	203
İlişki ve Hukuk Kuralı	207
Meta ve Özne	210
Özneler Arası İlişkinin Hukuksal Biçimi: Sözleşme	214
Hukuk ve Devlet	215
Devletin Varlık Nedeni	218
Hukuk ve Ahlak Düşüncesi	220
Hukuk ve Hukukun İhlali	224
Devrim Sonrası Ceza Hukuku	227
Kamu Hukuku-Özel Hukuk Ayrımı	228
Sonuç: Sönümlenmecî Kuramın Olanakları	230
KAPİTALİST TOPLUMSAL FORMASYONDA	
HAK KAVRAMI VE MÜCADELESİ	233
HUKUK DEVLETİ	257
KAYNAKÇA	267
EKLER	271
TARİHSEL DENey: EKİM DEVRİMİ SONRASI	
SOVYET HUKUK KURAMININ OLUŞUMU / John N. Hazard	273
LENİN VE HUKUKSAL SORUNLAR / Evgeni Paşukanis	300

ÇAĞRI¹

Marksizm ve hukuk. Ne kadar rahatlıkla kurulabilecek bir ilgi. Marksizm, mutlaka hukukla ilgilenmiştir. Hukuku incelemiştir. Öyle ya, ekonomiyle, tarihle, dinle, ahlakla, ruhlarımızla ilgilenen; kısacası insana dair pek çok konuda sözü olan Marksizm, hukuka yabancı kalmış olamaz. Marx ve Engels veya onların açtığı kuramsal damar içinde yer alanlar mutlaka hukuku incelemiş, bir hukuk teorisi inşa etmişlerdir. Feminist, postmodernist hukuk teorileri bile var. Elbette Marksist hukuk teorisi de vardır?

Var mı?

Bu soru, tüm hukuk camiasına. Ancak, aslını isterseniz, bu soruyu, *yerleşik hukuk anlayışına* eleştirel bakmaya çalışan, bunu yaparken de fikren ve vicdanen Marksizme yakın olduğunu düşünenlere sormak isterim. Onlar bu sorunun doğal muhatabı.

Epey bir zaman önce, Ankara Hukuk Fakültesi'nde aldığım hukuk eğitiminde (1989-1993), Marksizmin kıyısından geçmek bile mümkün olmadı. Ne hukuk felsefesi derslerinde ne de hukuk sosyolojisi derslerinde böyle bir akımın varlığından haberdar edildik. Örneğin, *Hukuk Felsefesi* kitabında Marx'ın ve Marksizmin adı bile anılmamaktaydı (değiştirdi mi bilmiyorum). Kitabı okuduğumuzda, tabii hukuk akımı, tarihçi hukuk okulu, felsefi idealizm, faydacı hukuk kuramı, analitik, sosyolojik ve

1 Bu "Çağrı", ilk olarak Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Gazetesi Topuluğu Yayını *Hukuk Gazetesi*'nde yayımlanmıştır (Mayıs 2003, Sayı 4, sf. 12).